

Na str. 360 (II.) ne priznaje autor, da se »pudicitia« smije krvlju braniti. Bolje je ostati kod starog mišljenja, da se smije. Može ona nekome biti vrijednija od samoga života!

Na str. 421 (II.) nabraja i »furta religiosorum« među one krađe, koje treba blaže prosuđivati. Ja bi ih ubrojio upravo obratno: među one, koje valja strožije ocijeniti.

Na str. 460 (II.) navodi, da će se rijetko desiti slučaj, da superior od podložnika mora moliti oprost. I ako veli »raro«, opet je to bolje, nego kako veli Noldin nunquam.

Na str. 688 (II.) isto tako ispravno odbija pobožnost k dušama u očišćilištu, koju neki teolozi zagovaraju bez ikakovog solidnog oslona.

Na str. 855 (II.) bolje je reći, da je za mučeništvo potreba »causa mortis sufficiens«, nego »ut quis revera mortem corporalem patiatur«.

Ovih nekoliko opazaka ni najmanje ne umanjuje vrijednosti djela. Teško bi bilo naći nekoga, tko bi u ovako ogromnom predmetu u svim pitanjima, pa i u onima sporedne važnosti mislio potpuno jednako kao drugi. Ponavljam: M. nam je dao djelo, koje se svojom solidnom obradom nameće svima, a služiti će i za naučni razvoj moralnog bogoslovlja u naše vrijeme.

Dr. A. Živković.

Zumit P. N. ord. Praed.: Philosophia moralis thomistica, I. De beatitudine, Romae 1934, Institutum pontificum internationale »Angelicum«, 8°, str. 160.

U ovoj je monografiji obrađeno samo jedno pitanje, o kojemu raspravlja moralna filozofija: o blaženstvu. Mjesto uvoda izjasnio je autor nobičajene pojmovne oznake: o imenu, objektu, podjeli, metodi, izvorima moralne filozofije, utvrđujući usput i njezin praktično-naučni karakter. Svoju je tezu podijelio u 5 dijelova, pa govori: o cilju ili svrhi uopće i napose (str. 54—87 i 88—100), o formalnom blaženstvu (str. 101—122), te o blaženstvu u drugom (str. 122—145) i u ovom životu (str. 146—160).

Kako je nauka sv. Tome najsolidniji oslon ne samo za moralnu teologiju, nego i za moralnu filozofiju, autor se vjerno i tačno, gotovo doslovno drži velikoga učitelja svoga reda i njegovim riječima obrazlaže predmet. To mu uspijeva u lijepoj formi i glatkom stilu. Ispravnosti autorovih izvoda jasno je uvijek zdrava nauka sv. Tome, kojoj se on sa starijom školom priklanja.

Kad se međutim danas izdaje moralna filozofija ne smije se ona ograničiti samo na stare majstore. Treba uzeti obzir i na sve one pokušaje, pa i zablude, ako ćete ih tako nazvati, kroz koje je prošla ljudska misao kroz stoljeća. Ne dakako opširno i detaljno, jer toga one ne zaslužuju, nego ih valja klasifikovati i kao sićušne misli u poredbi s velikom naukom naših učitelja, iznijeti radi onih, kojima pišemo i za koje knjige izdajemo. Pisac je ove monografije to učinio samo kod teze: moralna filozofija je prava znanost, gdje pobija nazor sociološke Durkheimove škole. Taj je prikaz dobro izveden, jedino bi bolje bilo, da navode Levy-Brihlla, Durkheima, Comta i dr. ne citira po vrelu druge ruke (Deploige, Le conflit de la morale et de la sociologie) kao na str. 30, 31, 37, 38, 41. Trebao je zatim po našem mišljenju iznijeti iscrpiviji prikaz kod navođenja zabluda o konačnoj svrhi čovjekovoj in concreto, kad govori o utilitarizmu, epiku-

reizmu i progresizmu (str. 90--101). U nastavku svoga djela neka autor ovu stranu ne zanemari. Na taj će način još jače otkočiti veličina mislioca srednjega vijeka, među kojima sv. Toma Akvinski stoji na prvom mjestu.

A. Z.

Dr. Mijo Šefec: Katolička moralika za srednje škole. Zagreb 1934. Tisak Nadbiskupske tiskare, 8°, str. 222.

U obradbi ove moralike za srednje škole slijedio je dr. S. točno nastavni program, što ga je propisalo ministarstvo prosvjete. S druge je strane napustio slijed i raspored, kojega se držao pokojni prof. Suk, pa se priklonio onome, što su ga uveli noviji neki moraliste, na pr. Noldin. Dok Vermeersch, Prümmer, Merkelbach, sve uvaženi i renomirani autori, ne napuštaju u obradbi onoga puta, koji je pokazao sv. Toma obrađujući čitavo posebno moralno bogoslovlje prema obuhvatu četiriju kardinalnih kreposti, oni ostaju s teoretsko-naučnog gledišta na pravoj liniji. Ne može se međutim osporiti jedna izvjesna prednost i onoga drugoga puta, koji nakon opće, dijeli gradnju posebne moralike prema dekalogu i crkvenim zapovijedima. Čak bi ustvrdio, da je takav put metodički i prikladniji za srednju školu. Dakako, autorova je stvar, da mu obradba i čitava nauka ne pretstavi katolički moral samo kao skup dužnosti, nego i kao kodeks kreposnog kršćanskog života.

Kako priroda stvari sama sobom donosi mogao je i dr. S. dati vidan izražaj podjeli ove materije u 3 poglavlja: dužnosti prema Bogu, prema sebi, prema bližnjemu. Kod njega drugo poglavlje obuhvata dužnosti prema sebi i prema bližnjemu zajedno.

Čitav materijal, koji nam ovaj udžbenik pruža obraden je brižno i savjesno. Ja sam imao pregledati rukopis kao cenzor; stavio sam k tekstu ovelik broj opazaka, koje je autor u većini uzeo u obzir. Osim toga on je donio u ovom udžbeniku detaljno obrađene one dijelove, koji prema prilikama našega doba traže, da se o njima govori. Ističem naročito, da su pitanja iz socijologije, koliko zasežu na moralno polje, dosta dobro i iscrpno obrađena. Doneseni su u pregledu i moderni sustavi etike u vezi s religijskim moralom, kako ga predaje katolička Crkva. Posvećeno je također mnogo pažnje pitanjima šeste i devete Božje zapovijedi, tako, da se ne može reći, e je isto propušteno, što bi amo spadalo.

Stil je u glavnom lagan i razumljiv, jezik čist i dotjeran, kako i treba da bude u jednoj srednjoškolskoj knjizi.

Iznesena se nauka potpuno pokriva s mišljenjem Crkve i katoličkog moralnog bogoslovlja uopće, i nigdje se od njega ne udaljuje. Pohvalno ističem, da je uzet obzir i na neke novije enciklike Pija XI. kao izvore savremenog crkvenog mišljenja.

Što imam primijetiti k pojedinostima u djelu, bilo bi ovo:

str. 1.: u izlaganju pojma morala odviše je naglašeno »moranje« (»Ako pristankom slobodne volje učini ono, što mora«.) Ne stoji, da mora, jer čini pristankom slobodne volje, pa bi mogao i ne učiniti! Taj »mora zbunit će učenika, koji zna, da ono, što mora nije zasluga čovjekova, ako